

Üldpädevuste seos valdkonnapädevustega.

1. üldpädevus: väärtuspädevus				
Üldpädevuse kirjeldus	Põhikool			Gümnaasium
	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	
Suutlikkus hinnata inimsuhteid ning tegevusi üldkehtivate moraalnormide seisukohast,	Peab lugu oma perekonnast, klassist, koolist	Hindab harmoonilisi inimsuhteid, mõistab oma rolli pereliikmena, sõbrana, kaaslasena ja õpilasena	Tunneb üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid, järgib neid, ei jää ükskõikseks, kui neid eiratakse, ning sekkub vajaduse korral oma võimluste piires	Käitub eetiliselt, järgib üldtunnustatud väärtusi ja kõlbluspõhimõtteid
	Seos valdkonnapädevustega			
	Keele- ja kirjanduspädevus: väärtustab ausust ja õiglust ning inimväarikat ja vastutustundlikku käitumist Sotsiaalne pädevus: tunneb ning austab demokraatiat ja inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust Loodusteaduslik pädevus: oskab teha igapäevaelulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades eetilisi- moraalseid seisukohti ja õigusakte ning osates prognoosida otsuste mõju Kehakultuuripädevus: tunneb ausa mängu põhimõtteid, on kostöövalmis ning liigub/ spordib oa kaaslasid austades			Keele- ja kirjanduspädevus: mõistab kirjanduse ühiskondlikku tähtsust Sotsiaalne pädevus: austab demokraatiat ja inimõigusi, järgib üldtunnustatud käitumisreegleid ning on seaduskuulekas, teab kodanikuõigusi ja -kohustusi ning tunneb kodanikuvastutust Loodusteaduslik pädevus: hindab ning prognoosib teaduse ja tehnoloogia saavutuste mõju keskkonnale, tuginedes eetilisi-moraalsetele seisukohtadele ja õigusaktidele
tajuda ja väärtustada oma seotust teiste inimestega	Teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida	Suhtub inimestesse eelarvamusteta	Suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamusteta ja lugupidavalt	Austab teiste inimeste ja iseenda vabadust, on suveräänne isiksus
	Seos valdkonnapädevustega			
	Sotsiaalne pädevus: huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamust			Sotsiaalne pädevus: huvitub iseenda, oma rahva, kogukonna ja maailma arengust, kujundab oma arvamust
... loodusega,	Käitub loodust hoidvalt	Väärtustab säästvat eluviisi	Mõistab inimese ja keskkonna seoseid	Omab välja kujunenud loodusteaduslikku maailmapilti

	Seos valdkonnapädevustega				<p>Loodusteaduslik pädevus väärtustab keskkonda kui tervikut, sellega seotud vastutustundlikku ja ja säästvat eluviisi; oskab teha igapäeva elulisi looduskeskkonnaga seotud pädevaid otsuseid, arvestades loodusteadulikke ja majanduslikke seisukohti ning osates prognoosida otsuste mõju</p> <p>Kunstipädevus: väärtustab keskkonnasäästlike lahendusi</p> <p>Kehakultuuripädevus: liigub/spordib keskkonda säilitades</p>
<p>... oma ja teiste maade ning rahvaste kultuuripärandiga ja nüüdisaegse kultuuri sündmustega,</p>	<p>Tunneb ja austab oma kodupaika, kodumaad, riiki</p>	<p>Väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvaste ja kultuuride seas</p>	<p>Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest. Tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule</p>	<p>Väärtustab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuritraditsioone. Mõistab eesti kultuuri Euroopa ja teiste rahvaste kultuuri kontekstis</p>	
	Seos valdkonnapädevustega				<p>Keele – ja kirjanduspädevus: väärtustab eesti keelt kui rahvuskultuuri kandjat; tunneb ja väärtustab nii rahvuskirjandust kui teiste maade kirjandust, nii oma rahvuslikku pärimuskultuuri kui ka kodumaa kultuuritraditsioone ning kultuurilist mitmekesisust</p> <p>Võõrkeeltepädevus: tunneb eri keeli kõnelevaid rahvaid ja nende kultuure;</p> <p>Matemaatikapädevus: mõistab matemaatika kultuurilist tähendust</p> <p>Sotsiaalne pädevus: tunneb kultuurilist eripära;</p> <p>Kunstipädevus: mõistab muusika ja kunsti osatähtsust nüüdisaegses ühiskonnas, aktsepteerib kultuurinähtusi ning oskab kriitilis-loominguliselt hinnata massi ja süvakultuuri.</p>
	Seos valdkonnapädevustega				<p>Keele – ja kirjanduspädevus: mõistab keele ja kirjanduse ajaloolist ja kultuurilist tähtsust; teab eesti, vene ja väliskirjanduse olulisemaid autoreid ja kirjandusteoseid, seostab neid ajajärgu ja kultuurikontekstiga</p> <p>Võõrkeeltepädevus: on omandanud teadmisi eri kultuuridest ja väärtustab neid;</p> <p>Sotsiaalne pädevus: tunne eri rahvaste kultuure ja nende eripära,</p> <p>Kunstipädevus:</p>

väärtustada loomingut ja kujundada ilumeelt	Tehnoloogiapädevus: märkab ja arvestab toodete disaini seost funktsionaalsuse, esteetilisuse ja kultuuritraditsioonidega Kehakultuuripädevus: tunneb huvi Eestis ja maailmas toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu.		avastab ja väärtustab kunstide mitmekesisust ja muutumist ajas, kohas ning eri kultuuridest; Kehakultuuripädevus: on kursis Eestis ja maailmas toimuvate spordi- ja tantsuürituste vastu., omab teadmisi kehakultuuri arenguloost Eestis ja maailmas, mõista kehakultuuri osa tänapäeva ühiskonnas	
	Oskab ilu märgata ja hinnata, hindab loovust ja tunneb rõõmu liikumist, loovast eneseväljendusest ja tegevusest	Väärtustab kunstiloomingut ja suudab ennast kunstivahendite abil väljendada	Suudab väljendada ennast loominguiliselt; peab lugu kunstist ja kultuuripärandist	Hindab heatasemelist kunsti, oskab oma loomingus käsitseda töövahendeid ning kasutada tehnikaid ja materjale
	Seos valdkonnapädevustega			
	Keele- ja kirjanduspädevus: on kujundanud kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastanud mõtte- ja tundemaailma arenenud isiksusena; tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab teose sisu ning hindab selle kunstilisi väärtusi. Kunstipädevus: väärtustab kultuuri ja inimese loovust; on omandanud loovtegevuse ja ja enese väljenduse kogemusi, tunnetab oma loominguilisi võimeid ning väärtustab isikupäraseid lahendusi; kasutab loovtöodes mitmekesiseid visuaalseid ja muusikalisi väljendusvahendeid		Keele- ja kirjanduspädevus: väärtustab kirjaniku kui loojat ning kirjandust kui tunde- ja kogemusmaailma rikastajat, kujutlus- ja mõttemaailma arendajat Loodusteaduslik pädevus: oskab hinnata loovuse osa oma teadusavastustes; Kunstipädevus: peab kunsti ja muusikat elu loomulikuks osaks ning mõistab esteetilise tegurite olulisust igapäevaelus	

2. üldpädevus: sotsiaalne pädevus				
Üldpädevuse kirjeldus	Põhikool			Gümnaasium
	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	
Suutlikkus ennast teostada,	Tahab õppida, tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest, oskab õppida üksi ja koos teistega. Oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel.	, Oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele, oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (paaris ja rühmatöö võtted) olenevalt õppeülesande iseärasustest	on teadmishimuline, oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi, kasutades vajaduse korral asjakohast nõu;	Suutlikus mõista inimühiskonna ajaloo ja nüüdisajal toimuvate ühiskondlike muutuste põhjuseid ja tagajärgi;
	Seos valdkonnapädevustega			
	Kõik sotsiaalvaldkonna ained on toeks, et õpilasel areneks suutlikkus analüüsida oma käitumist ja selle tagajärgi, sobival viisil väljendada oma tundeid, aktsepteerida inimeste erinevusi ning arvestada neid suheldes; ennast kehtestada, seista vastu ebaõiglusele viisil, mis ei kahjusta enda ega teiste huve ega vajadusi. Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ning järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi, norme ja reegleid, omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimeste vastastikustest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ja toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ning ühiskonnas. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaatelise mitmekesisusega arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega. Kõigi valdkonna õppeainete seisukohalt on tähtis koostööoskus ja töötamine rühmas.	Sotsiaalvaldkonna õppeainete kaudu õpitakse tundma ja järgima ühiskonnas kehtivaid väärtusi, norme ning reegleid. Omandatakse teadmisi, oskusi ja hoiakuid sotsiaalselt aktsepteeritud käitumisest ning inimestevahelistest suhetest, mis aitavad kaasa tõhusale kohanemisele ning toimetulekule perekonnas, eakaaslaste hulgas, kogukonnas ja ühiskonnas. Sotsiaalainete kaudu kujundatakse alus maailmavaatelise mitmekesisuse arvestamiseks ning valmisolek dialoogiks erineva maailmavaate esindajatega.		

Kehaline kasvatus:

Sotsiaalne pädevus on õpilase oskus mõista oma tegevuse võimalikke tagajärgi ning jälgida/kontrollida oma käitumist: vältida ohuolukordi, olla kaaslaste suhtes viisakas, tähelepanelik, abivalmis jne. Emotsionaalsetes

	<p>Kehaline kasvatus: Sotsiaalne pädevus tähendab viisakat, tähelepanelikku, abivalmis ja sallivat suhtumist kaaslastesse. Koostöö liikudes/sportides õpetab inimeste erinevusi aktsepteerima, neid suhtlemisel arvestama, ent ka ennast kehtestama.</p> <p>Loodusained Olulisel kohal on dilemmaprobleemide lahendamine, kus otsuseid langetades tuleb lisaks loodusteaduslikele seisukohtadele arvestada inimühiskonnaga seotud aspekte – seadusandlikke, majanduslikke ning eetilisi-moraalseid seisukohti.</p> <p>Kunst: Sotsiaalne pädevus. Kunstiainete uurimuslikud ja praktilised rühmatööd, arutlused ja esitlused, ühismuusitseerimine ja ühistes kunstiprojektides osalemine kujundavad koostöövalmidust ja üksteise toetamise väärtustamist. Kultuurisündmustel osalemine aitab kujundada kultuurilist ühtsustunnet. Kunstiteoste üle arutledes harjutatakse oma seisukohtade kaitsmist ning teiste arvamustest lugupidamist. Kunstiained teadvustavad inimese kui kujundaja ja kasutaja mõju, juhtides teadlikult ning jätkusuutlikult tegutsema nii looduses kui ka inimeste loodud ruumilistes ja virtuaalsetes keskkondades.</p>	<p>võistlussituatsioonides õpib õpilane oma võidurõõmu või kaotusekibedust sobival viisil väljendama. Koostöö kaaslastega õpetab õpilast inimestevahelisi erinevusi aktsepteerima, neid suhtlemisel arvestama, aga ka ennast kehtestama. Kehalises kasvatuses toimub ühistegevuse kaudu õpilase võimekuse esiletoomine ja oskuste arendamine. Areneb õpilase kohanemisevõime, koostööoskus, empaatia, tahteomadused, eneseväljendusoskus ning distsipliin.</p> <p>Kunst: Sotsiaalset pädevust kujundatakse kunstiainetes oma tunnete ja seisukohtade väljendamise teel. Oluline on arvestada kaaslaste ideid, valmisolek neid ühises tegevuses edasi arendada ja ellu viia ning probleemidele lahendusi leida. See on ka oskus olla salliv erinevate arvamuste, ideede ning loominguliste lahenduste mitmekesisuse suhtes.</p>

<p>toimida teadliku ja vastutustundliku kodanikuna ning toetada ühiskonna demokraatlikku arengut;</p>	<p>teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;</p>	<p>väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;</p>	<p>tunneb ja austab oma keelt ja kultuuri ning aitab kaasa eesti keele ja kultuuri säilimisele ja arengule. Omab ettekujutust ja teadmisi maailma eri rahvaste kultuuridest, suhtub teistest rahvustest inimestesse eelarvamustevabalt ja lugupidavalt;</p>	<p>aitab teadlikult kaasa eesti rahvuse, keele, kultuuri ja Eesti riigi säilimisele ja arengule, mõistab eesti kultuuri Euroopa ja teiste rahvaste kultuuri kontekstis; mõistab, väärtustab ja austab oma ja teiste rahvaste kultuuritraditsioone;</p>
<p>Seos valdkonnapädevustega.</p>				
<p>Matemaatika: Vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees kasvatatakse sellesisuliste tekstülesannete lahendamise kaudu. Rühmatöös on võimalik arendada koostööoskust.</p> <p>Loodusained: Õpilaste sotsiaalse pädevuse areng kaasneb õppes toimuva inimtegevuse mõju</p>			<p>Matemaatika: Vastutustunnet ühiskonna ja kaaskodanike ees kasvatatakse sellekohase kontekstiga tekstülesannete lahendamise kaudu. Probleemülesannete lahendusideede väljatöötamisel rühmatöö kaudu ning projektöppes arendatakse koostööoskust. Kahe erineva tasemega matemaatikakursuse olemasolu võimaldab paremini arvestada erinevate matemaatiliste võimetega õpilasi.</p>	

	hindamisega looduskeskkonnale, kohalike ja globaalsete keskkonnaprobleemide teadvustamisega ning neile lahenduste leidmisega.	
<p>teada ja järgida ühiskonnas kehtivaid väärtusi ja norme ning eri keskkondade reegleid;</p>	<p>Võõrkeeled Erinevates igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on lisaks sobivate keelendite valikule vaja teada õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu on sotsiaalne pädevus tihedalt seotud väärtuspädevusega. Sotsiaalse pädevuse kujundamisele aitab kaasa erinevate õpitöövormide kasutamine (nt rühmatöö, projektöpe) ning aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.</p> <p>Keele- ja kirjandus on keeleteadlik, väljendab end selgelt ja asjakohaselt nii suuliselt kui ka kirjalikult; arvestades kultuuris väljakujunenud keelekasutustavasid; kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid; suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet; tunneb ja väärtustab nii rahvuskirjandust kui ka teiste rahvaste kirjandust, nii oma rahvuslikku pärimuskultuuri kui ka kodumaa kultuuritraditsioone ning kultuurilist mitmekesisust</p>	<p>Sotsiaalne pädevus annab võimaluse ennast ka võõrkeeltes edukalt teostada. Erinevates igapäevastes suhtlussituatsioonides toimetulekuks on lisaks sobivate keelendite valikule vaja teada õpitavat võõrkeelt kõnelevate maade kultuuritausta ja sellest tulenevaid käitumisreegleid ning ühiskonnas kehtivaid tavasid. Seetõttu on sotsiaalne pädevus seotud ka väärtuspädevusega. Sotsiaalse pädevuse kujundamisele aitab kaasa erinevate õpitöövormide kasutamine (nt rühmatöö, projektöpe) ning aktiivne osavõtt õpitava keelega seotud kultuuriprogrammidest.</p> <p>Keele- ja kirjandus väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suuliselt kui ka kirjalikus suhtluses; hindab kriitiliselt meedia- jm avalikke tekste, tunneb ära tekstide mõjutusvahendid; teab eesti, vene ja väliskirjanduse olulisemaid autoreid ja kirjandusteoseid, seostab neid ajajärgu ja kultuurikontekstiga;</p>
Seos valdkonnapädevustega		

Teha koostööd teiste inimestega eri situatsioonides;				
	Seos valdkonnapädevustega			
aktsepteerida inimeste erinevusi ja arvastada neid suhtlemisel.				
	Seos valdkonnapädevustega			

3. üldpädevus: enesemääratluspädevus. Toimetanud võõrkeelte komisjon. Kooliastme pädevused ei ole võetud kehtivat õppekavast. Sinisega esialgne vigade parandus, vajab edasi tegemist ja osadeks jagamist. Teiste ainevaldkondade osad praktiliselt puuduvad.

Üldpädevuse kirjeldus	Põhikool			Gümnaasium
	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	
	teab oma rahvuslikku kuuluvust ning suhtub oma rahvusesse lugupidavalt;	väärtustab oma rahvust ja kultuuri teiste rahvuste ning kultuuride seas, suhtub inimestesse eelarvamusteta, tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi ning mõistab kompromisside vajalikkust;	on ettevõtlik, usub iseendasse, kujundab oma ideaale, seab endale eesmärged ja tegutseb nende nimel, juhib ja korrigeerib oma käitumist ning võtab endale vastutuse oma tegude eest;	vastutab oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest, austab teiste inimeste ja iseenda vabadust, on suveräänne isiksus;
	hoiab puhtust ja korda, hoolitseb oma välimuse ja tervise eest ning tahab olla terve;	oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada, oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida;	väärtustab ja järgib tervislikku eluviisi ning on füüsiliselt aktiivne;	suudab hinnata oma taotlusi, arvestades oma võimeid ning võimalusi, oskab ette näha võimalikku edu ja ebaedu, on teadlik erinevatest töövaldkondadest, tööturu suundumustest; oskab hankida teavet edasiõppimise ja tööleidmise võimaluste kohta, kavandab oma karjääri;

	oskab ohtlike olukordi vältida ja ohuolukorras abi kutsuda, oskab ohutult liigelda; ???	oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta, teab oma tugevaid ja nõrku külgi ning püüab selgusele jõuda oma huvides;	mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele.	mõtleb kriitiliselt ja loovalt, arendab ning hindab oma ja teiste ideid, põhjendab oma valikuid ning seisukohti;
				on kujundanud oma aktiivse kodanikupositiooni, tunnetab end dialoogivõimelise ühiskonnaliikmena Eesti, Euroopa ja globaalses kontekstis, oskab konflikte vältida ja lahendada, käitub tolerantseti;
				elab tervislikult, oskab hoida ja vajaduse korral taastada oma vaimset ja füüsilist vormi.
Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi;	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, mõtestada oma tegevusi ja käitumist ühiskonnas, kujundada end isiksusena.	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, mõtestada oma tegevusi ja käitumist ühiskonnas, kujundada end isiksusena.	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, mõtestada oma tegevusi ja käitumist ühiskonnas, kujundada end isiksusena.	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, mõtestada oma tegevusi ja käitumist ühiskonnas, kujundada end isiksusena.
Seos valdkonnapädevustega				

Võõrkeeled. Õppimise algetapil on olulised sõnalised positiivsed hinnangud: hinnatakse ainult positiivseid tulemusi. Õpiedukuse kindlaksmääramisel arvestatakse lapse tervikarengut: väljendusoskust, loovust, sotsiaalset ja keelelist arengut. Lause keeleline õigsus ei ole seejuures esmatähtis.

Esimese võõrkeele õppimise käigus õpitakse tundma õpistrateegiaid, mis aitavad edaspidi iseseisvalt töötada, kujunevad eeldused teiste võõrkeelte kiiremaks õppimiseks. Kuulamis- ja lugemisstrateegiate arendamine, töö sõnavaraga, sõnaraamatutega, kuid ka mälu- ja kognitiivsete strateegiate tundmaõppimine, aitavad õpilasel keelelist infot kiiremini ja kindlamalt meelde jätta.

Oluline on, et õpilased omandaksid võõrkeele õppimiseks vajalikud õpistrateegiad, et jõuda iseseisva õppimiseni.

Põhikooli lõpuks õpilane:

- 1) omandab keeleoskuse tasemel, mis võimaldab autentses teiskeelses keskkonnas iseseisvalt toimida;
- 2) on võimeline osalema erinevates võõrkeelsetes projektides, jätkama õpinguid emakeelest erinevas keeles ning on konkurentsivõimeline tulevases tööelus;
- 3) tunneb erinevaid keeli kõnelevaid rahvaid ja nende kultuure;
- 4) mõistab oma ning teiste kultuuride sarnasusi ja erinevusi ning väärtustab neid;
- 5) omandab edasiseks õppimiseks vajalikud oskused, mis tõstavad enesekindlust võõrkeelte õppimisel ja võõrkeeltes suhtlemisel

Enesemääratluspädevus areneb võõrkeeleõppes kasutatavate teemade kaudu. Iseendaga ja inimsuhetega seonduvat saab võõrkeeletunnis käsitleda arutluste, rollimängude ning muude õpitegevuste kaudu, mis aitavad õpilastel jõuda iseenda sügavama mõistmiseni. Oma tugevate ja nõrkade külgede hindamine on tihedalt seotud õpipädevuse arenguga.

Keele- ja kirjanduspädevus

tajub keeleoskust õpioskuste alusena ning oma identiteedi olulise osana; on lugenud eakohast väärtkirjandust, kujundanud kirjanduse kaudu oma kõlbelisi tõekspidamisi ning rikastanud mõtte- ja tundemaailma, arenenud isiksusena; tajub kirjandusteost kui kunstiteost, mõistab teose sisu ning hindab selle kunstilisi väärtusi; suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;

Sotsained: Enesemääratluspädevuse kujundamisel on oluline roll kõigil valdkonna õppeainetel. Inimeseõpetus

toetab õpilase eneseanalüüsivõime kujunemist; õpetab hindama oma nõrku ja tugevaid külgi, järgima terveid eluviise, lahendama iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid

ning inimsuhetes tekkivaid probleeme. Rahvusliku, kultuurilise ja riikliku enesemääratluse kujunemist toetavad ka teised valdkonna õppeained.

Kehaline kasvatus:

Gümnaasiumiõpilane on omandanud vajalikud õpioskused iseseisvaks tööks ja jätkab nende täiendamist. Gümnaasiumiastmes suureneb õpilase individuaalsete õppeülesannete osakaal, sealhulgas lisandub tunniväline lugemine.

Keele- ja kirjanduspädevus analüüsib ja tõlgendab eri liiki kirjandusteoseid

Kehaline kasvatus:

Enesemääratluspädevus on oskus hinnata oma kehalisi võimeid ning valmisolek neid arendada, samuti suutlikkus jälgida ja kontrollida oma käitumist, järgida terveid eluviise ning vältida ohuolukordi.

Matemaatika: Erineva raskusastmega ülesannete iseseisva lahendamise kaudu võimaldatakse õpilasel hinnata ja arendada oma matemaatilisi võimeid. Selleks sobivad kõige paremini avatud probleemülesanded.

Loodusained: käsitletakse inimese anatoomiat ja füsioloogiat, sealhulgas viirushaiguste probleeme.

järgida terveid eluviise;	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma tegevusi ja käitumist.	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma tegevusi ja käitumist.	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma tegevusi ja käitumist.	Suutlikkus mõista ja hinnata iseennast, oma tegevusi ja käitumist.
Seos valdkonnapädevustega				
	<p>Esimese võõrkeele õppimise kogemused võivad määrata suhtumise võõrkeelte õppimisse üldse. Võõrkeeleõpetuse sisu tuleneb lastekultuurist, ümbritsevast keskkonnast. Eriti I kooliastmes on tähtis, et võõrkeeleõpetuse sisu vastaks laste huvidele, oleks orienteeritud lapsele, mõjutaks ta tunde- ja mõttemaailma, fantaasiat, loovust.</p> <p>Loodusained: teab tervislike eluviiside erinevaid aspekte, rakendab neid</p>	Tähtis on, et võõrkeeleõpetuse sisu vastaks laste huvidele	Oluline on, et õpilased omandaksid võõrkeele õppimiseks vajalikud õpistrateegiad, et jõuda iseseisva õppimiseni.	<p>Kasutab, täiendab ja arendab omandatud õpiviise ja -võtteid;</p> <p>Loodusained: selgitatakse teadmatuses ja väärinterpretatsioonist tekkivaid ohte.</p>
lahendada iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ....probleeme;	Suutlikkus mõtestada oma tegevusi ja käitumist.	Suutlikkus mõtestada oma tegevusi ja käitumist.	Suutlikkus mõtestada oma tegevusi ja käitumist.	Suutlikkus mõtestada oma tegevusi ja käitumist.
Seos valdkonnapädevustega				

	I kooliastmes on tähtis, et võõrkeeleeõpetuse sisu vastaks laste huvidele, oleks orienteeritud lapsele, mõjutaks ta tunde- ja mõttemaailma, fantaasiat, loovust.	Esimese võõrkeele õppimise käigus õpitakse tundma õpistrateegiaid, mis aitavad edaspidi iseseisvalt töötada	Oluline on, et õpilased omandaksid võõrkeele õppimiseks vajalikud õpistrateegiad, et jõuda iseseisva õppimiseni.	Kasutab, täiendab ja arendab omandatud õpiviise ja -võtteid;
lahendada ....inimsuhetes tekkivaid probleeme;	Suutlikkus mõista ja hinnata käitumist ühiskonnas.	Suutlikkus mõista ja hinnata käitumist ühiskonnas.	Suutlikkus mõista ja hinnata käitumist ühiskonnas.	Suutlikkus mõista ja hinnata käitumist ühiskonnas.
	Seos valdkonnapädevustega			
	Kommunikatiivse suunitluse teenistuses on temaatika, sõnavara, õppemeetodid ja -vormid.	Kompleksselt arendatakse kõiki osaoskusi.	Harjutatakse vestlus- ja sidusa teksti esitamise oskust	Tunneb õpitavate keelte maade kultuurile iseloomulikke käitumis- ja suhtlusnorme, nende kasutamist kõnes ja kirjas;

Kunstiained: Loovülesannetes saadav pidev tagasiside ja eneseanalüüs aitavad õppida tundma oma huve ja võimeid ning kujundada positiivset enesehinnangut. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemine (vaadeldavad kultuurinähtused, kunstiteoste ja muusikapalade ainstik ning sõnumid jne) aitab kujundada personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Sihiks on integreerida noori nüüdisühiskonda ja toetada oma identiteedi väljendamist loomingus.

Kunstiained: Enesemääratluspädevust kujundatakse loovülesannetes antava tagasiside ning õpilase eneseanalüüsi kaudu. Kultuuriliste ja sotsiaalsete teemade käsitlemisel kujundatakse personaalset, sotsiaalset ja kultuurilist identiteeti. Kujundatakse valmisolekut end kunstivahendite kaudu väljendada ning luuakse eeldused elukestvaks tegelemiseks kunstidega.

4. üldpädevus: õpipädevus				
Üldpädevuse kirjeldus	Põhikool			Gümnaasium
	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	
Suutlikkus organiseerida õpikeskkonda ja hankida	tunneb rõõmu teadasaamisest ja oskamisest	oskab keskenduda õppeülesannete täitmisele	oskab õppida	oskab organiseerida õppekeskkonda ja hankida õppimiseks vajaminevat

õppimiseks vajaminevat teavet;	Seos valdkonnapädevustega			
	<p>Kehaline kasvatus: Õpipädevuse arengut soodustab õpilase oskus analüüsida ja hinnata oma liigutusoskuste ja kehaliste võimete taset ning kavandada meetmeid nende täiustamiseks. Koolis tekkinud huvi liikumise/sportimise vastu loob aluse õppida uusi ja sobivaid liikumisviise.</p>			<p>Keele- ja kirjanduspädevus arutleb loetud, vaadatud või kuulatud teksti põhjal teemakohaselt ja põhjendatult; tunneb tähtsamaid kirjandusvoole ja -žanre, eristab kirjandusteksti poetilisi võtteid ja peamisi kujundeid;</p>
planeerida õppimist ning seda plaani järgida;	oskab jaotada aega õppimise, harrastustegevuse, koduste kohustuste ning puhkamise vahel, oskab koostada päevakava ja seda järgida	oskab suunamise abil kasutada eakohaseid õpivõtteid (sealhulgas paaris- ja rühmatöövõtteid) olenevalt õppeülesande iseärasustest	oskab õppida	oskab planeerida õppimist ning seda plaani järgida
	Seos valdkonnapädevustega			

kasutada õpitut, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleeme lahendades;	oskab õppida üksi ning koos teistega, paaris ja rühmas	oskab oma tegevust kavandada	on teadmishimuline	oskab kasutada õpitut, sealhulgas õpioskusi ja -strateegiaid, erinevates kontekstides ning probleeme lahendades
	Seos valdkonnapädevustega			
analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi...;	oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada	oskab eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida ja hinnata	kasutades vajaduse korral asjakohast nõu	oskab analüüsida enda teadmisi ja oskusi, tugevusi ja nõrkusi
	Seos valdkonnapädevustega			
... ning selle põhjal edasiõppimise vajadust;	tahab õppida	oskab tulemuse saavutamiseks vajalikke tegevusi valida ja rakendada	oskab õppida ja leida edasiõppimisvõimalusi	leiab selle põhjal edasiõppimise vajadust
	Seos valdkonnapädevustega			
Võõrkeeled Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest lähtuvalt).				Õpipädevust kujundatakse pidevalt erinevaid õpistrateegiaid rakendades (nt teabe otsimine võõrkeelsetest allikatest, sõnaraamatu kasutamine). Olulisel kohal on eneserefleksioon ning õpitud teadmiste ja oskuste analüüsimine (nt Euroopa keelemapi põhimõtetest)

		lähtuvalt).
--	--	-------------

5. üldpädevus: suhtluspädevus toimetatud Kunsti- ja tehnoloogia töögrupi poolt. Kõik kooliastmepädevused on kirjas, aga vaja välja tuua suhtluspädevusega seostuv, teised on teistes tabelites. Valdkonnapädevused on loominguliselt kirjeldavad, mitte õppekavast võetud. Täiendada teiste ainevaldkondade poolt.

Üldpädevuse kirjeldus	Põhikool			Gümnaasium
	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	

<p>suutlikkus ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid,</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) suhtub endasse positiivselt; 2) on viisakas, täidab lubadusi; 3) suhtub hoolivalt asjadesse, sest teab, et need on loodud inimeste tööga; 4) tahab olla aus ja õiglane, mõistab oma-võõras-ühine tähendust; 5) mõistab, et inimeste soovid ja võimalused on erinevad, tunnustab kaaslaste õigust olla erinev; 6) teab, et kedagi ei tohi naeruvääristada, kiusata ega narrida; 7) tunneb ja austab oma kodupaika, kodumaad, riiki, Eesti riikluse sümboleid ja nendega seostuvaid käitumisreegleid; teab oma rahvuslikku kuuluvust, suhtub oma rahvusesse lugupidavalt; 8) püüab konflikte rahumeelselt lahendada; 9) oskab ohutult liigelda, vältida ohtlikke olukordi, ohuolukorras abi kutsuda; teab, kuhu oma murega pöörduda; 10) oskab õppida üksi ja koos teistega, paaris ja rühmas; oskab kaaslast kuulata, teda tunnustada; 	<ol style="list-style-type: none"> 1) peab kinni kokkulepetest, on usaldusväärne, tunneb vastutust oma tegude eest; 2) on seaduskuulekas, järgib ühiselu norme; 3) tunnustab inimeste, vaadete ja olukordade erinevusi, mõistab kompromisside vajalikkust; 4) suhtub inimestesse eelarvamusteta; seisab iseene ja teiste väärkuse eest, hoidub vägivallast; 5) suhtub lugupidavalt teistesse rahvastesse ja nende kultuuridesse; 6) oskab teha koostööd, täidab rühmas erinevaid rolle; 7) tunnustab ja aitab kaaslast, hindab enese ja kaaslaste töö tulemusi; 8) oskab oma arvamust väljendada, põhjendada ja kaitsta. 	<ol style="list-style-type: none"> 1) austab väarikust ja inimõigusi, hoidub vägivallast, oskab sellele vastu seista; 2) tunneb tähtsamaid sotsiaalse manipuleerimise viise, mõistab meediatekstidele kriitilise lähenemise vajalikkust; 3) oskab nähtusi, olukordi ja probleeme analüüsida ja üldistada, selle tulemusi oma tegevuse kavandamisel, valikute tegemisel ja hindamisel rakendada; 4) püüab teha teadlikke valikuid, näha ette valiku tagajärgi; 5) oskab suhelda, arvestades olukordi ja suhtluspartnereid, rühmas arutleda; 6) oskab oma arvamust kujundada, põhjendada, kaitsta, vajadusel muuta; 	<ol style="list-style-type: none"> 1) on seaduskuulekas, käitub väarikalt, järgib inimõigusi ja Eesti Vabariigi seadusi; 2) vastutab oma valikute, otsustuste, endale võetud kohustuste eest, austab teiste inimeste ja iseenda vabadust, on suveräänne isiksus; 3) oskab ette näha võimalikku edu ja ebaedu, konflikte vältida ja lahendada; käituda tolerantselt; 4) oskab vastu seista sotsiaalsele manipuleerimisele; 5) oskab argumenteeritult väidelda;
--	---	--	---	--

Seos valdkonnapädevustega

Keele- ja kirjandus

väärtustab eesti/vene keelt kui rahvuskultuuri kandjat ja avaliku suhtluse vahendit; kasutab asjakohaselt eri suhtluskanaleid; suudab leida, kriitiliselt hinnata ning kasutada meedias ja internetis pakutavat teavet; suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;

Sotsained: Suhtluspädevuse kujundamisel on oluline roll kõigil valdkonna õppeainetel. Suutlikkust ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada erinevates suhtlusolukordades; lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust; kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili; väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt taotlevad kõik valdkonna õppeained.

Loodusained: mõistete ja sümbolite korrektne kasutamine teaduslikus ja igapäevases kontekstis,

Keel- ja kirjandus

väljendub selgelt, eesmärgipäraselt ja üldkirjakeele normidele vastavalt nii suulises kui ka kirjalikus suhtluses; teab tekstide ülesehituse põhimõtteid, koostab eri liiki tekste, kasutades alustekstidena nii teabe- ja ilukirjandustekste kui ka teisi allikaid neid kriitiliselt hinnates
Loodusained: arendatakse nii uurimuslike tööde tulemuste kirjaliku ja suulise esitluse dilemmade ja sotsiaalteaduslike probleemide lahendamist

oma seisukohti esitada ja põhjendada;

Suhtlemispädevus. Ühised ülesanded ja projektid võimaldavad õppida teisi arvestama, vajaduse korral teisi aidata ning kogeda koos töötamise eeliseid. Õpilasi suunatakse analüüsima oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja tööle.

Kunstiained: on tähtsal kohal kunstiteostest, -stiilidest, -ajastutest, jms rääkimine, ulatudes lihtsast argikeelsest kirjeldusest ainespetsiifilise keelekasutuseni. Oma tööde esitlemine ning aruteludes erinevate seisukohtade võrdlemine ja kaitsmine toetavad väljendusoskuse kujunemist ning ainealase oskussõnavara kasutamist. Kunstides referatiivsete ja uurimistöde koostamine eeldab teabetekstide mõistmist ning juhib kasutama mitmesuguseid info esitamise viise (teksti, joonist, skeemi, tabelit, graafikut). Kunstiainetes tutvutakse kunsti ja muusika kui kommunikatsioonivahenditega, õppides tundma neile eriomast mitteverbaalset keelt ning „tõlkides“ sõnumeid ühest keelest teise. (Õige!)

Tehnoloogiaained: Suhtlemispädevus. Ühised ülesanded ja projektid võimaldavad õppida teisi arvestama, vajaduse korral teisi aidata ning kogeda koos töötamise eeliseid. Õpilasi suunatakse analüüsima oma käitumist ning selle mõju kaaslastele ja tööle.

Loodusained: vaatlus- ja katsetulemuste korrektne vormistamine ja suuline/kirjalik esitamine.

Kunstiained:

Suhtluspädevus väljendub suutlikkuses erinevatest infoallikatest pärinevaid tekste mõista ja tõlgendada ning ennast selgelt ja asjakohaselt väljendada nii suuliselt kui ka kirjalikult.

Matemaatika: Matemaatikas aredatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Eelkõige toimub see hüpoteese ja teoreeme sõnastades ning ülesande lahendust vormistades. Tekstülesannete lahendamise kaudu areneb oskus teksti mõista: eristada olulist ebaolulisest ja otsida välja etteantud suuruse leidmiseks vajalikku infot. Matemaatika oluline roll on kujundada valmisolek erinevatel viisidel (tekst, graafik, tabel, diagramm, valem) esitatud info mõistmiseks, seostamiseks ja edastamiseks. Aredatakse suutlikkust formaliseerida tavakeeles esitatud infot ning vastupidi: esitada matemaatiliste sümbolite ja valemite sisu tavakeeles.

Kehaline kasvatus:

Suhtluspädevus on seotud spordi ja tantsu oskussõnavara kasutamisega, eneseväljendusoskuse arendamisega ning teabe- ja tarbetekstide lugemisega/mõistmisega.

Kehaline kasvatus:
Suhtluspädevuse arengut soodustab spordi- ja liikumisalase oskussõnavara kasutamine, sõnaline eneseväljendusoskus ning teabe- ja tarbetekstide lugemine/mõistmine.

Matemaatika:
Arendatakse suutlikkust väljendada oma mõtet selgelt, lühidalt ja täpselt. Eelkõige toimub see mõistete korrektsete definitsioonide esitamise, hüpoteeside ja väidete või teoreemide sõnastamise ning ülesannete lahenduste vormistamise kaudu. Tekstülesandeid lahendades areneb funktsionaalne lugemisoskus: õpitakse eristama olulist ebaolulisest ja nägema objektide seoseid. Matemaatika oluline

	Seos valdkonnapädevustega		
	Võõrkeeled Suhtluspädevus on võõrkeeleeõppe keskne pädevus. Võõrkeeleeõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendus-, teksti mõistmise ja tekstilooe oskus on eduka suhtlemise eelduseks võõrkeeltes.	Suhtluspädevus on võõrkeeleeõppe keskne pädevus. Võõrkeeleeõpetuse eesmärgid lähtuvad otseselt suhtluspädevuse komponentidest ning nende sisust. Hea eneseväljendus-, teksti mõistmise ja tekstilooe oskus on eduka suhtlemise eelduseks võõrkeeltes	
lugeda ning mõista teabe- ja tarbetekste ning ilukirjandust;			
	Seos valdkonnapädevustega		
kirjutada eri liiki tekste, kasutades kohaseid keelevahendeid ja sobivat stiili;			
	Seos valdkonnapädevustega		
väärtustada õigekeelsust ning väljendusrikast keelt;			
	Seos valdkonnapädevustega		

6. üldpädevus: matemaatikapädevus. toimetanud matemaatikud Hästi tehtud! Vajab väikest korrigeerimist. Täiendada teiste valdkonnapädevuste osa.

Üldpädevuse kirjeldus	Põhikool	Gümnaasium
-----------------------	----------	------------

	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	
Suutlikkus kasutada matemaatikale omast keelt, sümboleid ning meetodeid erinevaid ülesandeid lahendades kõigis elu- ja tegevusvaldkondades;	<ol style="list-style-type: none"> oskab end häälestada ülesandega toimetulemisele ning oma tegevusi ülesannet täites mõtestada; oskab koostada päevakava ja seda järgida – las jääb õpipädevuse alla, kuigi sobib siia ka. arvutab ning oskab kasutada mõõtmiseks sobivaid abivahendeid ja mõõtühikuid erinevates eluvaldkondades eakohaseid ülesandeid lahendades 	<ol style="list-style-type: none"> on kindlalt omandanud arvutus- ja mõõtmisoskuse ning tunneb ja oskab juhendamise abil kasutada loogikareegleid ülesannete lahendamisel erinevates eluvaldkondades 	<ol style="list-style-type: none"> suudab lahendada igapäevaelu erinevates valdkondades tekkivaid küsimusi, mis nõuavad matemaatiliste mõttemetodite (loogika ja ruumilise mõtlemise) ning esitusviiside (valemite, mudelite, skeemide, graafikute) kasutamist 	<ol style="list-style-type: none"> kasutab matemaatilisi teadmisi ja meetodeid erinevates eluvaldkondades

Seos valdkonnapädevustega
Kas järgnevad on ikka õppekavast või loominguiline kirjeldav lähenemine?

Võõrkeeled

selgitamine eeldavad õpilaselt matemaatikale omase keele, seoste, meetodite jms kasutamise oskust ning toetavad matemaatikapädevuse kujunemist. Arvude õppimine.

Kunstiained

Matemaatikapädevuse arengut toetavad kunstides rakendatavad ülesanded, kus tuleb sõnastada probleeme, arutleda lahenduste üle, põhjendada valikuid ja analüüsida tulemusi; samuti analüüsida kunstikategooriaid (kompositsioon, struktuur, rütm jne), võrrelda ja liigitada erinevate nähtuste tunnuseid ning kasutada sümboleid.

Tehnoloogia

Tehnoloogiaainetes kasutab õpilane oma töös loogilist mõtlemist ning matemaatilisi teadmisi. Õpilase arvutustel ja mõõtmistel on praktiline tagajärg, vigu (ja nende tagajärgi) märgatakse kohe, analüüs ning paremate lahenduste leidmine on paratamatus.

Sotsained: Matemaatikapädevust – suutlikkust analüüsida erineval kujul esitatud statistilisi andmeid (graafikud, tabelid, diagrammid) ja teha nende põhjal järeldusi, kasutada matemaatilisi sümboleid ja meetodeid erinevate ülesannete lahendamisel, näiteks ajaarvamine ja ressurside planeerimine, ja tulemuse tõesuse kontrollimisel – toetavad õppetegevuse kaudu kõik valdkonna õppeained.

Loodusained

Matemaatikapädevuse areng kaasneb eelkõige uurimusliku õppega, kus õpilastel tuleb katse- või vaatlusandmeid esitada tabelitena ja arvjoonistena, neid analüüsida, leida omavahelisi seoseid ning siduda arvulisi näitajaid lahendatava probleemiga. Peale uurimusliku õppe koostatakse ja analüüsitakse arvjooniseid kõigis loodusainetes, esitades eri objekte ja protsesse, neid võrreldes ning omavahel seostades.

Kunstiained:

Matemaatikapädevuse arengut toetavad lahendusstrateegiate leidmine ja rakendamine ning lahendusideede analüüsimine.

Matemaatikapädevus tähendab matemaatiliste mõistete ja seoste tundmist, suutlikkust kasutada matemaatikat temale omase keele, sümbolite ja meetoditega erinevate ülesannete modelleerimisel nii matemaatikas kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades.

Matemaatikapädevus hõlmab üldist probleemi lahendamise oskust, mis sisaldab oskust probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideed analüüsida ning tulemuse tõesust kontrollida. Matemaatikapädevus tähendab loogilise arutlemise, põhjendamise ja tõestamise ning erinevate esitusviiside (sümbolite, valemite, graafikute, tabelite, diagrammide) mõistmise ja kasutamise oskust. Matemaatikapädevus hõlmab ka huvi matemaatika vastu, matemaatika sotsiaalse, kultuurilise ja personaalse tähenduse mõistmist.

Kehaline kasvatus:

Sporditehniliste oskuste analüüs, kehalise töövõime näitajate ja sporditulemuste dünaamika selgitamine eeldavad õpilaselt matemaatikale omase keele, seoste, meetodite jms kasutamise oskust ning toetavad matemaatikapädevuse kujunemist.

Matemaatika:

Matemaatikapädevus tähendab matemaatiliste mõistete ja seoste süsteemset tundmist, samuti suutlikkust kasutada matemaatikat temale omase keele, sümbolite ja meetoditega erinevate ülesannete modelleerimisel nii matemaatika sees kui ka teistes õppeainetes ja eluvaldkondades.

Matemaatikapädevus hõlmab üldist probleemi lahendamise oskust, mis sisaldab endas oskust probleeme püstitada, sobivaid lahendusstrateegiaid leida ja neid rakendada, lahendusideed analüüsida, tulemuse tõesust kontrollida.

Matemaatikapädevus tähendab loogilise arutlemise, põhjendamise ja tõestamise oskust, samuti erinevate esitusviiside (sümbolid, valemid, graafikud, tabelid, diagrammid) mõistmise ja kasutamise oskust. Matemaatikapädevus hõlmab ka huvi matemaatika vastu, matemaatika sotsiaalse, kultuurilise ja personaalse tähenduse mõistmist ning

	Seos valdkonnapädevustega		
	Keele- ja kirjanduspädevus kuulab, loeb ja kirjutab mõtestatult eri liiki tekste ning esitab teavet eri viisidel;		Keele- ja kirjanduspädevus teab tekstide ülesehituse põhimõtteid, koostab eri liiki tekste, kasutades alustekstidena nii teabe- ja ilukirjandustekste kui ka teisi allikaid neid kriitiliselt hinnates;

7. üldpädevus: ettevõtlikkuspädevus Loodusainete komisjon. Hästi tehtud! Vajab väikest iluravi ja tabelite ühendamist Täiendada teiste ainevaldkondade osi.

Üldpädevuse kirjeldus	Põhikool			
	I kooliaste	II kooliaste	III kooliaste	Gümnaasium
Suutlikkus ideid luua ja neid ellu viia, kasutades omandatud teadmisi ja oskusi erinevates elu- ja tegevusvaldkondades;	Oskab end häälestada ülesandega toime tulemisele ning oma tegevusi mõtestada	Oskab oma tegevust kavandada ja hinnata ning vajalikke tegevusi valida ja rakendada	Mõtleb süsteemselt, loovalt ja kriitiliselt, on avatud enesearendamisele	
	Seos valdkonnapädevustega			

Loodusained: Teab loodusteadustega seotud elukutseid ning vastava valdkonnaga tegelevaid teadusasutusi ja ettevõtteid

Kunstiained: Ettevõtlikkuspädevuse kujunemist toetavad kunstides individuaal- ja rühmatöö, uurimuslikud ja probleemipõhised ülesanded ning õpitava sidumine nüüdisaegse igapäevaelu nähtustega. Kunstide valdkonnas on iseloomulik uuenduslike ja loovate lahenduste väärtustamine. Praktiline loovtegevus annab võimaluse katsetada ideede väljendamise ja esitlemise erinevaid võimalusi, leidlikult valides sobivaid meetodeid ning rõhutades oma tugevaid külgi. Õpitakse tegevust planeerima, võtma vastutust tööde lõpuni viimise ja tulemuse eest. Tutvutakse ka valdkonnaga seotud elukutsete ning institutsioonidega.

Tehnoloogiaained: Ettevõtlikkuspädevus. Tehnoloogia valdkonna ainetes on olulisel kohal avatus loomingulistele ideedele ja originaalsetele vaatenurkadele. Esemid valmistades läbitakse toote arendamise tsükkel idee leidmisest kuni valmis esemeni. Aineprojektid võimaldavad õpilastel katsetada oma ideede elluviimist mitmesuguste ettevõtlusmodelite kaudu. Mudelitena võib mõista üksikisiku (õpilase) toodete disaini, valmistamist ja müüki (paralleel FIEga), meeskonnatööna näiteks ajutise kohviku rajamist koolis, mingi toote kavandamist ning selle valmistamise organiseerimist klassis.

Kunstiained:

Ettevõtlikkuspädevust kujundatakse kunstialaste praktiliste tegevuste kaudu, milles tähtsustub ideede genereerimine, olemasolevate ressursside hindamine, eesmärkide püstitamine ning tegevuse kavandamine ja lõpule viimine. Tähtis on iga üksikisiku initsiatiiv ja panus rühmatöösse ning vastutus oma valikute, otsustuste ja endale võetud kohustuste eest.

näha probleeme ja neis peituvaid võimalusi;

Teab kelle poole erinevate probleemidega pöörduda ning on valmis seda tegema

Oskab oma eksimusi näha ja tunnistada ning oma tegevust korrigeerida

Juhib ja korrigeerib oma käitumist

Seos valdkonnapädevustega

Loodusained; näeb keskkonnaga seotud probleeme ja oskab teha pädevaid otsuseid, mis lisaks teaduslikele seisukohtadele arvestavad ka sotsiaalseid aspekte

seada eesmärgid ja neid ellu viia;

Oskab koostada päevakava ja seda järgida

On leidnud endale sobiva harrastuse

On ettevõtlik, usub iseendasse ja seab endale eesmärgid ja tegutseb nende nimel.

Seos valdkonnapädevustega

	Loodusained: Oskab kavandada uurimust, kus süsteemselt planeeritakse katseid ja vaatlusi ning analüüsitakse tulemusi		
korraldada ühistegevusi, näidata initsiatiivi ja vastutada tulemuste eest;			Võtab endale vastutuse oma tegude eest
Seos valdkonnapädevustega			

Matemaatika: Selle pädevuse arendamine peaks matemaatikas olema kesksel kohal. Uute matemaatiliste teadmiseni jõutakse sageli vaadeldavate objektide omaduste analüüsimise kaudu: uuritakse objektide ühiseid omadusi, mille alusel sõnastatakse hüpotees ning otsitakse ideid hüpoteesi kehtivuse põhjendamiseks. Sellise tegevuse käigus arenevad oskus näha ja sõnastada probleeme, genereerida ideid ning kontrollida nende headust. Tõenäosusteooria, funktsioonide ja protsentarvutusega ülesannete lahendamise kaudu õpitakse uurima objekti erinevate parameetrite põhjustatud muutusi, hindama oma riske ja toimima arukalt. Ühele ülesandele erinevate lahenduste leidmine arendab paindlikku mõtlemist ning ideede genereerimise oskust.

Ettevõtlikkuspädevust arendatakse mitmete eluliste andmetega ülesannete lahendamise kaudu.

Keele- ja kirjanduspädevus

suudab kujundada ja väljendada oma isiklikku arvamust ning tunnustab ja arvestab teiste inimeste arvamust;

oskab õppida, hangib teavet eri allikatest ning kasutab sõnaraamatuid ja käsiraamatuid;

Sotsained: Ettevõtlikkuspädevuse peamine kujundaja on ühiskonnaõpetus, kuid ka teised valdkonna õppeained. Õpitakse nägema probleeme ja neis peituvaid võimalusi, seadma eesmärgi, genereerima ideid ja neid teostama; õpitakse initsiatiivikust ja vastutust, tegema koostööd eesmärkide teostamiseks; õpitakse tegevust lõpule viima, reageerima paindlikult muutustele, võtma arukaid riske ning tulema toime ebakindlusega; õpitakse valima sobivaid ja loovaid meetodeid, et teostada ideid, mis toetuvad olukorra, enda suutlikkuse ning ressursside adekvaatsele analüüsile ja tegevuse tagajärgede prognoosile ning on kooskõlas eesmärkidega.

Kehaline kasvatus:

Ettevõtlikkuspädevust kujundab õpilase oskus näha probleeme ja leida neile lahendusi, seada eesmärgi, genereerida ideid ning leida sobivaid vahendeid ja meetodeid nende teostamiseks. Kehalises kasvatuses õpib õpilane analüüsima oma kehaliste võimete ja liigutusoskuste taset, kavandama tegevusi ning tegutsema sihipäraselt tervise tugevdamise ja töövõime parandamise nimel. Koostöö kaaslastega sportimisel/liikumisel kujundab toimetulekuoskust ja riskeerimisjulgust.

Matemaatika: Uute matemaatiliste teadmiseni jõutakse sageli vaadeldavate objektide omaduste analüüsimise kaudu: uuritakse objektide ühiseid omadusi, selle alusel sõnastatakse hüpotees ja otsitakse ideid selle kehtivuse põhjendamiseks. Säärase tegevuse käigus arenevad oskus näha ja sõnastada probleeme, genereerida ideid ning kontrollida nende headust. Tõenäosusteooria ja funktsioonidega (eeskätt selle ekstreemumiga) seotud ülesannete lahendamise kaudu õpitakse uurima objekti muutusi, mille põhjustanud erinevad parameetrid, hindama riske ning otsima optimaalseid lahendusi. Ühele ülesandele erinevate lahenduste leidmine arendab paindlikku mõtlemist ja ideede genereerimise oskust. Ettevõtlikkuspädevust arendatakse ka mitmete eluliste andmetega ülesannete lahendamise ning pikemate projektööde kaudu.

